

ONA TO ~~NE~~ MOŽE

Rodni stereotipi pri odabiru zanimanja
i kako ih prevazići

ZNANJEM
DO POSLA
EDUCATION TO
EMPLOYMENT

E2E

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

1600

Polaznika završilo obuku na radnom mestu

250

Kompanija

77%

Polaznika obuka se zaposlilo

26648

Mladih korisnika usluga karijernog savetovanja

4091

Teže zapošljivih mladih dobilo profesionalnu podršku

Znanjem do posla

E2E se zalaže da se politike zapošljavanja mladih donose na osnovu potreba utvrđenih u praksi i pomaže u stvaranju prilika za zapošljavanje i obrazovanje mladih u Srbiji. E2E omogućava mladima da učenjem kroz rad steknu veštine koje se traže na tržištu rada i koje će im pomoći da brže i lakše dođu do pristojnog posla. E2E predstavlja partnerstvo vlada Srbije i Švajcarske kojim se povezuju svi akteri javnog, civilnog i privatnog sektora, uključeni u proces zapošljavanja mladih.

E2E Vizija

Omogućiti razvoj karijere i pristojan posao za sve mlade u Srbiji!

E2E Misija

Poboljšati izgleda mladih na tržištu rada u Srbiji kroz unapređenje politika i zakonskog okvira u oblasti zapošljavanja mladih, kao i kroz razvoj znanja i veština koje poslodavci traže.

Brošura je nastala u okviru projekta „Znanjem do posla“, koji predstavlja osmogodišnji partnerski projekat vlada Švajcarske i Srbije, osmišljen da stvori uslove za brže zapošljavanje mladih u Srbiji. Cilj je da se postigne bolja usklađenost ponude i potražnje na tržištu rada kroz modernizaciju politike zapošljavanja, razvoj konkretnih kompetencija koje zahteva privatni sektor (obuke na radnom mestu) i kroz razvoj sistema usluga karijernog vođenja i savetovanja. U cilju sprovođenja održivih i inkluzivnih promena, i doprinosa razvoju pravičnog društva, u kojem svi članovi imaju jednake mogućnosti, fokus projekta je i na integraciji aspekta rodne ravnopravnosti u aktivnostima karijernog vođenja i savetovanja i aktivnostima organizovanja obuka na radnom mestu. Osnajivanje mladih žena na samom početku njihove karijere i adekvatna podrška u izboru pravog karijernog puta jedan je od prioriteta projekta. Suočene sa raznim stereotipima i društveno nametnutim izborima, devojke najčešće biraju zanimanja koja se tradicionalno smatraju „ženskim.“

Ova brošura priređena je kako bi se na jednom mestu objedinila iskustva i uspešne priče o razbijanju rodni stereotipa u izboru zanimanja i donošenja karijernih odluka. U njoj smo predstavili priče pet devojaka koje su izborom svog budućeg karijernog puta/posla prevazišle rodne stereotipe i usko shvatanje rodni uloga. Želja nam je da ukažemo na pozitivne primere iz naše zajednice, ohrabrimo i inspirišemo mlade, naročito devojke, da prate svoja interesovanja i želje i svesno kreiraju svoju budućnost. Ukazivanjem na mogućnosti i ohrabivanjem na iskorak iz utvrđenih rodno stereotipnih obrazaca ponašanja, podstičemo mlade da pri otkrivanju svojih sklonosti, sposobnosti i želja, preispitaju i one osobine i interesovanja koji na prvi pogled nisu „tipični“ za njihov pol/rod, da osveste svoja prava interesovanja i da uočavaju i prihvataju razlike među svojim vršnjacima i vršnjakinjama.

Zavarivanje kao vez, samo uz varnice

Marija Nešić, 26, obuka za zavarivača, kompanija DMV, Niš

Po vokaciji: pedagog

Obuka za poslove zavarivanja: Zavarivač spaja metalne delove različitim vrstama zavarivanja, prema tehnološkoj dokumentaciji. Zadužen je za pripremu i završnu obradu komada na kojima se vrši zavarivanje, a u tom procesu koristi različite vrste ručnog alata, mašina i uređaja. Posao zavarivača je na vrhu liste deficitarnih zanimanja u Srbiji, a za one koji imaju ovaj zanat u rukama važi da mogu da biraju posao. Međutim, malo je mladih koji žele da ga nauče. Iako je zanimanje koje zahteva veliku preciznost, posao zavarivača retko rade žene.

Suočavanje sa predrasudama: „Do pre nekoliko godina žene se nisu mogle zamisliti sa punim rukama bušilica, brusilica ili aparata za zavarivanje. Predrasude i dalje postoje, ali ih je sve manje. Za posao zavarivača sam se intenzivno zainteresovala kao jako mlada, tokom srednje škole, ali sam privremeno odustala, upravo zbog predrasuda koje okolina ima kada su u pitanju žene na ovakvim poslovima. Iznenađeni su bili i moji drugari sa kojima se obučavam ovde u DMV-u, ali toga sada više nema, potpuno smo ravnopravni“.

Zašto ova obuka/posao:

„Od malena, čini mi se, želim da naučim ovaj posao, ali niko nikada nije imao vremena da mi pokaže. A onda sam videla konkurs za program „Znanjem do posla“, odlučila sam da se prijavim i evo me. Ispunila mi se želja i novu godinu sam počela sa upoznavanjem nove, praktične veštine.“

Ovo nije lak posao, ali kad se nešto voli, nije teško. Potrebna je mirna ruka“, pojasnila je Marija, upoređujući posao varioca sa ručnim radom.

„Posao je zanimljiv. Veoma liči na vez ili na heklanje, s tim što ima varnica, a ja se varnica ne plašim.“

„Osećam zadovoljstvo kada u ruke uzmem komad koji je nastao u mašini koja je radila po mojim „instrukcijama“. Nekako se osećam ispunjeno, baš volim taj proces kome i sama mogu da doprinesem.“

Milica na obuci za CNC operatera

Milica Tenjović, 27 godina, obuka za CNC operatera, kompanija STAX, Čačak

Po vokaciji: mašinski tehničar za kompjutersko upravljanje

Obuka za poslove obrade metala na CNC mašinama: CNC operater je uobičajen naziv za operatera obrade metala na mašinama sa numeričkim upravljanjem. CNC operater proizvodi poluproizvode i gotove proizvode od različitih vrsta materijala koristeći različite mašine i uređaje sa upravljačkom jedinicom sa integrisanim softverom, alate za oblikovanje i rezanje, stezni pribor, merne instrumente i potrebne ručne alate. Iako su CNC operateri veoma traženi na tržištu rada, ređe možemo videti žene na ovim radnim pozicijama u kompanijama.

Suočavanje sa predrasudama: Naglašavajući da voli mašinstvo, poslove u ovoj oblasti ne deli na muške i ženske. Ipak, i sama pravi malu razliku, jer kada se rade neki masivniji komadi i kada je potrebna veća snaga, onda je to, kako je rekla, zadatak za muške kolege. Inače, žena je u ovom poslu mnogo manje nego muškaraca i nije joj baš jasno zbog čega. Tokom školovanja u njenom mašinskom odeljenju je bilo više devojaka nego mladića, ali danas, po njenom saznanju, gotovo i da nema učenica koje se školuju za CNC operatere.

Zašto ova obuka/posao:

Obuku „Znanjem do posla“ za zanimanje CNC operater, videla je kao odličnu priliku da stekne nova znanja u poslu koji joj se dopada i za kojim postoji velika potreba u industriji.

„Volim mašinstvo, volim rad na CNC mašinama. Pre nego što sam došla na ovu obuku, „materija“ mi je bila poznata iz škole. Ovde sam veoma zadovoljna, jer imam priliku za dosta praktičnog rada.“

„Posao za CNC mašinom nije muški, možda je samo malo prljaviji u poređenju sa kancelarijskim, ali ima brojne prednosti. Posao je težak, ali istovremeno i dinamičan i kreativan, pa ga ne bih menjala za neki kancelarijski.“

Amela ruši stereotipe svojim izborom zanimanja

Amela Kuč, 25 godina, obuka za pomoćnog snimatelja, A1 portal, Novi Pazar

Po vokaciji: mašinski tehničar za kompjutersko konstruisanje

Obuka za poslove pomoćnog snimatelja:

Pomoćni snimatelj poseduje veštine snimanja audiovizuelnog (AV) sadržaja zadovoljavajućeg tehničkog kvaliteta, montira snimljene AV forme za televiziju i internet, priprema i održava snimateljsku opremu i rasvetu, arhivira snimljen AV materijal u skladu sa zaštitom autorskih prava pri izradi AV sadržaja. Iako je zanimanje veoma traženo, zaista retko možemo videti ženu koja nosi kameru i učestvuje u kreiranju AV sadržaja iza objektivu.

Suočavanje sa predrasudama: Amela Kuč rešila je, iako vlada mišljenje da su najbolji i najhrabriji novinari žene, da svoju karijeru gradi sa druge strane objektivu i da najvažnije događaje u Novom Pazaru beleži kamerom što je, priznaje, izazvalo čuđenje njene okoline. Činjenica da, očigledno, vladaju stereotipi da je snimatelj muško zanimanje i da je Novi Pazar patrijarhalna i konzervativna sredina, Amelu nije pokolebana da sledi svoje snove.

Zašto ova obuka/posao:

„Odluka da se prijavim na ovu obuku i da izaberem ovo zanimanje je idealna kombinacija moje želje i ponude na tržištu rada. Od malena me zanimaju savremene tehnologije, multimedija, pravljenje fotografija, snimanje video klipova, a i završila sam srednju školu za kompjutersko konstruisanje. Kada sa čula da postoji ova obuka, prijavila sam se, a očigledno su moja interesovanja i želja za radom ispunili očekivanja urednika koji je odlučio da mi pruži priliku.“

Najvažnije mi je da imam podršku porodice, ali je tačno da je bilo komentara ljudi iz mog okruženja tipa „šta će ti to“, „nije to posao za devojkicu“ i slično. Bilo je i čudnih pogleda, reakcija prilikom snimanja na ulici, ali se ne osvrćem previše na sve to. Naša sredina je specifična, puna predrasuda, ali me to neće pokolebati, ovo je prilika da ostvarim svojem planove.“

Psiholog u ulozi programera

Jelena Živanović, 27 godina, obuka za Full Stack Developer, Greatesoft Europe, Pirot

Po vokaciji: psiholog

Obuka za poslove u IT industriji – Full Stack Developer: osoba koja radi na poslovima Full Stack Developer-a radi na izmenama i izradi aplikacija, što prodrazujeva frontend, backend i baze podataka. Ovo je jedan od ključnih poslova za digitalni svet koji je se razvija velikom brzinom. Za obavljanje ovog posla potrebno je poznavanje programskih jezika i novih tehnologija. Iako postoji velika ponuda IT poslova, a sa druge strane i velika potražnja na tržištu, devojke se i dalje ne odlučuju u velikom broju za ove poslove, i ovu vrstu karijernog izbora.

Suočavanje sa predrasudama: Jelenino obrazovanje u domenu psihologije je uslovalo da njena okolina ne podrži u potpunosti izbor zanimanja u IT industriji. Uvreženo je mišljenje da su poslovi programera mahom muški i zahtevaju značajan broj sati provedenih u sedećem položaju i sa smanjenim socijalnim aspektom. Zato se od nekoga ko je studirao psihologiju nije očekivalo da će izabrati toliko drugačiji profesionalni put. Jelena ipak ne pravi razliku i ne vidi programiranje kao isključivo muški posao: „Programiranje nije rezervisano isključivo za muškarce. Ja poslove ne delim na muške i ženske, već smatram da svako treba da odabere zanimanje u skladu sa svojim interesovanjima.“

Zašto ova obuka/posao:

„Nisam znala mnogo o IT industriji, osim da je veoma jaka i da pruža veliki broj prilika za zaposlenje. S obzirom da sam psiholog, razmišljala sam o tome da budem HR menadžer u IT kompaniji. Zato mi je poziv za obuku bio interesantan. Kada bih radila u oblasti HR-a morala bih da poznajem radnike, da znam šta oni rade i sa kakvim izazovima se suočavaju. Htela sam da se upustim u te vode. Međutim, kako stvari stoje, meni se programiranje dopada i sada sam na putu da uđem u tu industriju kao programer.“

Od porodičnog hobija do karijere

Maja Pešić, 20 godina, obuka za CNC operatera, kompanija SIN-KOM, Pirot

Po vokaciji: Tehničar za kompjutersko upravljanje CNC mašinama

Obuka za poslove obrade metala na CNC mašinama: CNC operater je uobičajeni naziv za operatera obrade metala na mašinama sa numeričkim upravljanjem. CNC operater proizvodi poluproizvode i gotove proizvode od različitih vrsta materijala koristeći različite mašine i uređaje sa upravljačkom jedinicom sa integrisanim softverom, alate za oblikovanje i rezanje, stezni pribor, merne instrumente i potrebne ručne alate. Iako su CNC operateri veoma traženi na tržištu rada, ređe možemo videti žene na ovim radnim pozicijama u kompanijama.

Suočavanje sa predrasudama: U kući je od malena poznata sa tehničkim crtežima, merenjima, kao i načinom na koji mašine funkcionišu. Kako su izrada i popravljanje metalnih delova na ručnoj glodalici i strugu porodični hobi, time se bave njeni roditelji, ona je još tokom srednje škole pomagala ocu i stekla iskustvo u oblasti mašinske obrade metala. Za Maju nisu postojale rodne predrasude kad je birala karijerni put i od detinjstva je učena da je ovo, kao i svako drugo zanimanje, adekvatno i za muškarce i za žene.

Zašto ova obuka/posao:

Maja nije imala dilemu pri izboru smjera u srednjoj školi, kao ni pri odabiru daljeg karijernog puta. Obuku za CNC operatera je videla kao priliku da bolje upozna funkcionalnosti CNC mašine i unapredi svoje veštine. Osnovna znanja je već stekla kroz formalno obrazovanje i motivisana je da svoju karijeru nastavi u ovoj oblasti u nekoj od lokalnih kompanija i da jednog dana započne i sopstveni biznis.

„Ova obuka je odlična prilika da steknem prvo pravo radno iskustvo i da dobijem prvi posao u oblasti koju jako volim. Mentori i kolege mi puno pomažu da savladam sve radne zadatke. Zahvaljujući ovako prijatnoj atmosferi vidim sebe za CNC mašinom i u narednih 10 godina.“

From a family hobby to a career

Maja Pešić, 20 years, training for a CNC operator, SIN-KOM company, Pilot

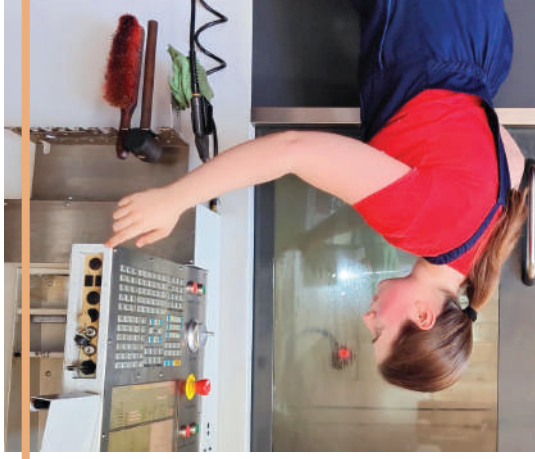
Educational Background: a technician for computer control of CNC machines

Training for the jobs of metal machining on CNC machines: CNC operator is a common name for metal machining operator operating numerically controlled machines. CNC operator produces semi-finished products and finished products from different types of material and using various machines and devices with a control unit with integrated software, shaping and cutting tools, clamping tool, measuring instruments and necessary hand tools. Although CNC operators are in high demand on the labour market, we can rarely see women in such positions in companies.

Confronting the prejudices: Since the young age she has learnt about technical drawings, measurements, and how machines operate, at her home. Given that repair of metal pieces on hand grinder and lathe is her family hobby as well as her parents' profession, she helped her father even during her secondary school and acquired experience in the field of metal machining.

There were no gender prejudices for Maja when she was choosing her career. Ever since her childhood

This training is an excellent chance for me to gain my first work experience and opportunity to get my first job in the field I like very much. Mentors and colleagues help me to do all my work tasks and given this pleasant environment I can see myself operating CNC machine even in the next 10 years."

She had no dilemma when choosing the school profile, not even further career path. She saw a training for a CNC operator as an opportunity to learn more about the CNC functions and improve her skills. She has already acquired basic knowledge through formal education and is motivated to continue her career in this field in a local company, and one day to start her own business.

Why this training/job:

she has been taught that this job – just like any other job - is equally male and female.

Amela destroys stereotypes by her career choice

Amela Kuć, 25 years, a camera assistant training, A1 portal, Novi Pazar

Educational Background: mechanical technician for computer assisted design

Camera Assistant Training: A camera assistant possesses audiovisual content recording (AV) skills of a satisfying technical quality, edits the recorded AV forms for television and internet, prepares and maintains filmmaking equipment and lighting, archives recorded AV material applying the copyright protection when making the AV content. Although it is a very demanding profession, a woman is rarely seen carrying a camera and participating in creation of AV content behind the camera.

Confronting the prejudices: Despite the prevailing opinion that women are the best and most courageous journalists, Amela Kuć decided to build her career behind the camera lens and film the most important events in Novi Pazar with her camera, to the astonishment, as she admitted, of her community. The fact that stereotypes obviously prevail that camera operator is a male profession, and that Novi Pazar is a patriarchal and conservative community, did not ward off Amela from following her dreams.

"The decision to apply for this training and choose this profession is a splendid combination of my desire and the offer on labour market. Ever since I was a young kid I have been interested in modern technologies, multimedia, photography, video clip making, and I have finished secondary school for computer assisted design. At the same time, I have heard that this training is available and I applied. It apparently turned out that my interests and my eagerness to work met my editor's expectations and he decided to give me the opportunity."

Why this training/job:

Najvažnije mi je da imam podršku porodice, ali je tačno da je bilo komentara ljudi iz mog okruženja tipa "šta će ti to", "nije to posao za devojku" i slično. Bilo je i čudnih pogleda, reakcija prilikom snimanja na ulici, ali se ne osvrćem previše na sve to. Naša sredina je specifična, puna predrasuda, ali me to neće pokolebati, ovo je prilika da ostvarim svojem planove."

Psychologist in the programmer's role

Jelena Živanović, 27 years, Full stack developer training, Greatsoft Europe, Pivot

Educational Background: psychologist

Training for IT industry jobs – Full stack developer:

a person who works on a position of a full stack developer changes and develops applications. This is one of key jobs in digital world that makes a rapid development. In order to perform this job it is necessary to know program languages and new technologies. Although there is a large supply of IT jobs, and on the other side a huge demand in the market, there is still not a large number of girls who decide to do this job or choose to take this career.

Confronting the prejudices:

Jelena's education in the field of psychology resulted in her community failing to support her fully in choosing her career in IT industry. It is a conventional wisdom that programmer's job is usually male and demands a considerable number of hours in a sitting position and reduced social aspect. Someone who studied psychology was certainly not expected to choose such a different career path.

However, Jelena does not see the difference nor sees programming as a solely male job. Programming is not reserved exclusively for boys. "I do not divide jobs to male and female ones.

Why this training/job:

Rather, I think that everyone has to choose an occupation according to his/her own affinities."

"I didn't know much about IT industry, except that it is very strong and offers many opportunities for employment. Given that I am a psychologist, I was thinking to become a HR manager in the IT company. That is why the call for training seemed interesting to me. If I was an HR, I should know the employees, what they do and what challenges they face. I wanted to engage in that area. However, the way the things are, I like programming and I am now on the way to get into the industry as a programmer."

Milica at the CNC operator training

"I am really satisfied when I hold in my hands a piece which was made in the machine that operated pursuant to my 'instructions'; I feel somehow fulfilled. I really love this process to which I am able to contribute myself."

Milica Tenjović, 27 years, CNC operator training, STAX company, Čačak

Educational Background: mechanical technician for computer control

Training for CNC metal machining: CNC operator

operator operating numerically controlled machines. CNC operator produces semi-finished products and finished products of different types of material using various machines and devices with a control unit with integrated software, shaping and cutting tools, clamping tools, measuring instruments and necessary hand tools. Although CNC operators are in high demand in the labour market, women can rarely be seen in such positions in companies.

Why this training/job:

She considered the "Education to Employment" training for the profession of a CNC operator to be an excellent chance to obtain new knowledge in the job she likes and the job which is in high demand in the industry. Like working with CNC machines. Before I came to this training, the matter in question was known to me from the school. I am really happy here because I am offered the opportunity to do a lot of practical work. "CNC operator's job is not a man's job, though it may be a little bit dirtier when compared to an office job, it has many advantages. It is difficult, but at the same time dynamic and creative and I would never change it for an office job."

Hardly employable young people
received professional support

4091

Young service users
career counselling

26648

The participants of the
training were employed

77%

Company

250

Participants completed
training at workplace

1600

E2E Education to Employment (E2E)

E2E supports evidence-based development of youth employment policies in Serbia and facilitates employment and learning opportunities for young people in Serbia. E2E provides for the work-based learning of skills required within the labour market that helps young people find decent employment more easily. E2E is a partnership between the Government of Serbia and the Swiss Government building alliances between the public, civil, and private sectors involved in youth employment.

E2E Vision

Decent job prospects and career paths for all young women and men in Serbia.

Mission Statement

E2E improves the position of youth in the Serbian labour market through the modernisation of youth employment policies and the development of young skilled labour demanded by the private sector.

The brochure was created within the E2E project, which is the eight-year partnership project of two Governments — Swiss and Serbian — designed to create preconditions for a faster recruitment and youth employment in Serbia. The aim is to achieve a better matching of demand and supply in the labour market through modernization of youth employment policies, specific competence development demanded by the private sector (work-based learning) and through career guidance and counselling. In order to achieve sustainable and inclusive changes, and contribute to the development of a just society, in which all members have equal opportunities, the focus of the project is also on the integration of aspects of gender equality in career guidance and counselling activities and organizing work-based learning activities. Empowering young women at the start of their career and providing adequate support in choosing the right career path is one of the project priorities. Faced with various stereotypes and socially imposed choices, women most often choose professions that are exclusively in the female domain.

This brochure was prepared in order to bring together experiences and success stories about dispersing gender stereotypes in choosing a profession and making career decisions. We presented herewith the stories of five girls who, by choosing their future career path/job, overcame gender stereotypes and a narrow understanding of gender roles. We wish to showcase positive examples from our community, encourage and inspire young people, especially girls, to follow their interests and desires and be conscious creators of their future. Pointing out possibilities and encouraging them to step out of established gender-stereotyped behaviour patterns, we encourage young people, when discovering their preferences, abilities and desires, to reconsider those features and affinities that, at first glance, are not "typical" for their gender, and to become aware of their actual affinities, and notice and accept differences among their peers.

SHE CAN'T DO IT

Gender stereotypes in choosing a profession and how to overcome them

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

